

וכן ידועים לכולם האמצעים למלחמה במכה זו. אסתפק הפעם במסירת אילו פרטים מסקר שערכתי „על רגל אחת“ ב־3 משקים קיבוציים, כשניגשתי לכתוב הערותי למאמרו של ד״ר פרוינד. עברתי עם מרכז העדר על רשימת כל הלידות בחמשת החודשים האחרונים ושאלתי על כל מקרה של לידה כיצד הוא נתקיים, והנה התוצאה: רק ב־40% של מקרי הלידה היה נוכח אחד המטפ־לים (או „המילד“) ובשאר 60% של הלידות נשארו הפרות היולדות ללא כל פקוח או עזרה (לידות קשות והפלות לא נכללו בסטטיסטיקה זו), מבין 5 וולדות מתים בלידה — 4 „נמצאו“ מתים (מלידות ללא נוכחות המטפלים). שוריי חולי השילשול בוולדות שנולדו ללא פיקוח היו גדולים פי שניים מאשר בוולדות שנולדו בנוכחות המטפל וזכו בכל הטיפולים שלאחר הלידה והע־ברה לכלובים מיד לאחר הלידה. אין לראות בעובדות אלה סטטיסטיקה מדויקת, אולם זוהי התרשמות סבירה למדי, ומן הראוי הוא לבדוק עובדות אלה על יסוד רישום מדויק.

ד״ר בצלאל בן־דוד

הרצליה, 8.11.1965 רופא „החקלאית“

בטרם באים להטיל על הפרה את העול של לידת־תאומים יש לשאול את עצמנו למה, בעצם, היא חד־ולדנית מטבעה. כשאנו מחשבים על תופעה ביולוגית זו של הריון ולידה בבעלי־חיים הרינו נוכחים מיד בעובדה שהחד־ולד־נות הינה צמודה לשתי תכונות אלה: גוף מגודל של הבעל־חי והריון ממושך (למעלה מ־200 יום). לעומת זה — רב־ולדנות היא תכונה אופיינית בבעלי־חיים בעלי־גוף קטן יחסית והריון קצר (כגון עז, חזירה ועוד). חשוב, איפוא, שנדע אילו הן התכונות הפיסיולוגיות והיחס ההדדי שביניהן, המעורבות בתופעה של לידת־תאומים. אין זו רק שאלה של חוסר הורמון זה או אחר, שאפשר לספקו בדרך מלאכותית ובדרך זו לפתור את מכלול הבעיות, הכרוכות בהריון של עוברים אחדים, הזנתם ע״י הרחם והזנת הרחם ע״י הגוף. בעיות אלו טעונות לימוד ואולי תימצא האפשרות לשנות תכונות, או להביאן לתאימה רצויה.

הצעתו של ד״ר פרוינד במאמר הנ״ל למנוע, או לכל הפחות להפחית ככל האפשר את מקרי התמותה בשגר נראית לי מאוד־מאוד. אין צורך להאריך בשאלה זו, כי נכתב כבר הרבה על כך,

• החוקרים הופקינס (1960), אודאל ופרץ (1960) הצליחו להוכיח את התופעה של רעילות ניטריטים מחמת הזנת בקר במספוא שגדל בשדות מדושנים במנות גדולות של חנקן אנאורגאני. הרעילות התבטאה בהפרעת הסינתיזה של ויטאמין A, בפגיעה בחיידקי הכרס, ובפחיתת תוספת משקל הגוף (במקרים מסויי־מים — בהפלות).

• בירחון — Agriculture, היוצא לאור מטעם משרד החקלאות בבריטניה, נתפרסם מאמר, בו ממליצים לאיכרים להתקין מערכת מכשירים פרטית להכנת תערובות בצורת קוביות (כופתיות). כל משק הזקוק ל־250 טונות מזון מרוכז בשנה, כדאי לו להצטייד במכון כזה ובדרך זו יחסוך סכומים ניכרים בהוצאה למזונות מרוכזים (לבקר, לעופות ולחזירים), וכן תהיה לו האפשרות להתקין קוביות לפי צרכיו הוא, שתתאמה להשלמת המספוא הגס בכל עונות השנה. במיתקנים אלה, אין צורך לחמם את מיני המספוא השונים בתהליך ייצור כופתיות־קוביות. לפי החישובים שהובאו במאמר הנ״ל יוצא שההוצאה להתקנת טונה אחת כופתיות במשק תהיה — 1 ל״ש, 14 שילינג ו־8 פאנס (13.7 ל״ש בקירוב), כשהמכון יופעל להכנת 250 טונות כופתיות בשנה: עיקר ההוצאה (8 ל״ש) היא להתקנת הכופתיות. המיתקן מצויד במגרסה־סחנה, מערביל, מכונה לכופתיות, מנועים חשמליים קטנים ואבזרים לאריזה. ההוצאה הנ״ל לטונה כופתיות כוללת את כל ההוצאות (עבודה, הפחתות, חשמל, ריבית וכו׳).

▲ בצ׳אכוסלובאקיה נערך סקר על 1,364 פרות, רשומות בספר העדר, שנחלבו 6 תקופות חליבה, לפחות. על יסוד ניתוח התגובות מצאו שפרות אלה הגיעו לתגובתן המאקסימאלית בתקופת החליבה החמישית, ובהתאם לנתונים עד לתקופה ה־5 נמצא שבתקופות החליבה 1 עד 4 הושגו תגובות כדי 76.7%, 90%, 97.6% ו־99.5% מתגובות המאקסימום לאחר ההמלטה החמישית. אחוז השומן הגבוה ביותר הושג בתקופת החליבה השניה (4%) וירד ל־3.87% בתקופה השביעית.